

Ærens ry, det aldrig dør **Landsbylægen Thorgrim Grill**

Fra Hardsyssselfolk III

Af Maja Mortensen, 1983

På et gravsted i det nordøstlige hjørne af den gamle kirkegård i Vinderup står der en sten, der rager op over alle andre. Også på anden måde er den ret usædvanlig, idet der på forsiden findes et meget vellignende portræt af den mand, der hviler under dette iøjnefaldende gravmæle.

Mindestenen er rejst over læge Thorgrim Grill, der praktiserede i Vinderup fra 1915 til sin død i 1936.

Foruden afdødes navn og de sædvanlige fødsels- og dødsårstal bærer stenen følgende indskrift:

Du ofrede dig for os.
Venner og patienter mindes dig
i taknemmelighed.

Stenhuggeren har hugget disse ord ind på den hårde stenfiade, så de i kommende århundreder kan vidne om et menneskes uegennyttige indsats for at hjælpe og lindre andres nød.

Jeg vil gennem nulevende ældre menneskers fortælling, afdøde folks optegnelser og gennem egne oplevelser forsøge at tegne et billede af en mand, der blev agtet og anerkendt af sin samtid og husket med taknemmelighed af efterslægten.

Thorgrim Grill var dyrlægesøn fra Otterup på Fyn. Han kom til verden d. 6. september 1883, og under sin opvækst i dyrlægeboligen lærte han tidligt at

omgås mange forskellige mennesker, og gennem faderens praksis kom han også til at stifte bekendtskab med sygdom og død - ganske vist i dyrenes verden; men den oplevelse at se faderen helbrede syge dyr har nok været medvirkende til, at han som voksen ønskede at studere medicin.

I studietiden måtte den unge mand tage arbejde ved siden af for at klare dagen og vejen og ikke få for stor studiegæld. Han kom da til at gå til hånd hos en konservator og blev til sidst ganske god til at udstoppe dyr og fugle, en færdighed, hans senere patienter kom til at nyde godt af. Hvem kender ikke, hvor træls det kan være at sidde i et venteværelse? Det var det ikke i dr. Grills, for værelset var fyldt med udstoppede fugle, så der var noget at se på i ventetiden. Jeg kan huske, hvordan jeg som barn følte mig i forgården til det allerhelligste, når jeg sammen med min mor tog plads på en af venteværelsets bambussiddepladser. Alle de mange forskellige fugle, der dog var! Min stakkels mor havde bagefter sit besvær med at stille min videbegærlighed tilfreds, når vi var på hjemvejen, for jeg var for genert til at spørge ud om fuglene i venteværelset.

Dr. Grill kom til Vinderup under første verdenskrig, hvor den spanske syge grasserede, og venteværelset med bambusmøblerne og de udstoppede fugle blev snart fyldt med patienter.

Både unge og gamle fik hurtigt tillid og tro til den nye læge, der ikke var bange for at sige sin mening eller prøve noget nyt. I konsultationsværelset blev han ofte bistået af sin dygtige og elskværdige kone, der for øvrigt også var fynbo. Hun stod altid til rådighed, og når doktoren blev kaldt ud om natten, var det hende, der sørgede for, at lægetasken var forsvarligt pakket, og lægen selv fik godt med tøj på, der kunne beskytte ham mod den bidende nattekulde.

Dr. Grill fik naturligvis en motordreven vogn, så snart disse befordringsmidler blev gængse, men han havde i mange år en vognmand til at køre for sig. Det hang nok sammen med, at han mange gange trængte til at hvile sig, når han var ude på lange ture i sit store distrikt. Det fortælles, at han af og til blev standset midt på vejen af folk, som ville have et eller andet råd af ham, og det hændte også, at en mand, der var plaget af tandpine, tastede ham an. Hvis doktoren så ikke lige frem var kaldt ud til en fødsel eller lignende, hvor det

skulle gå stærkt, bad han simpelt hen manden sætte sig på bilens trinbræt, og så fandt doktoren en tang i sin taske, og uden videre parlamenteren trak han den syge tand ud - selvfølgelig uden nogen bedøvelse. Grill var meget dygtig til at trække tænder ud, men han yndede ikke, at folk var så blødsødne, at de bad om at blive bedøvet, hvis det kun var en enkelt tand, der skulle ud. I det hele taget var Grill en hård negl, der nok kunne virke lidt barsk, men inden for vesten bankede der et varmt og medfølelse hjerte. Børnene havde han et særligt forhold til, og han var ikke bange for at stikke dem en skilling, hvis de kunne lade være med at græde, når behandlingen gjorde ondt. En af doktorens naboer kan således fortælle, hvordan han tog sig af deres børn og i det hele taget af hele familiens ve og vel. Når han havde været på besøg, hvad enten det var som læge eller ven, sagde han altid ved afskeden: »Er der så noget, så kan vi tales ved«. At det var mere end en talemåde, viste han i sin gerning både hjemme og ude.

Man kunne altid komme til ham, hvad enten det gjaldt en legemlig sygdom eller en psykisk lidelse, man helst ikke dengang skulle tale om. Også på mange andre felter søgte man doktorens bistand.

De unge i byen opdagede hurtigt, at doktoren hyldede De danske Ungdoms- og Gymnastikforeningers motto: En sund sjæl i et sundt legeme. Hvordan det sidste skulle opnås, var han den rette til at sige noget om: Naturligvis gennem idræt, atletik og andre sportsudøvelser! Dr. Grill blev da også en god støtte for Vinderup idrætssklub og gymnastikkens udøvere på egnen. Selv var han meget interesseret i atletik, hvorimod fodbold ikke havde hans bevågenhed. Idet hele taget elskede han at være i bevægelse, og den storslåede jyske natur med dens mangeartede istidsaflejringer og rige plante- og dyreliv gav ham som den ivrige lystfisker og jæger, han var, mange dejlige oplevelser, der gav ham styrke til at passe sit krævende arbejde.

Th. Grill var meget resolut og kunne hurtigt tage en beslutning. Han var ærlig og oprigtig og sagde sin mening, ligegyldigt hvem han stod over for. Som forkæmper for idrætten, gik han også med ildhu ind for personlig renlighed og bedre hygiejne. På det sidste område stødte han ofte sammen med bønderne, idet han i særdeles bramfri vendinger både i skrift og tale tordnede mod den uhumske og sundhedsfarlige skik, at folk på landet simpelt hen forrettede deres nødtørft i grebningen bag køerne. De fremskridt på det sundhedsmæssige område, der skete i disse år, skyldtes ikke mindst doktorens indsats, så det ville have glædet ham meget, om han kunne se de store badeværelser, der i dag findes i så godt som alle hjem på landet.

På mange andre måder var han også foran sin tid, idet han hævdede, at folks kost var for ensidig og for syreholdig. Gigtpatienter fik ingen trøst hos ham, hvis de fortalte, at de drak f.eks. 10 kopper kaffe om dagen. »Den forbandede kaffe skulle I holde jer fra! « var doktorens ord.

Det kunne måske lyde hårdt, men patienterne vidste, at doktoren kun ville dem det bedste.

Han fulgte i den grad med i, hvordan patienterne havde det, at hans egne gøremål ofte blev sat til side. Han levede fuldt og helt for sine patienter, hvad følgende beretning er et tydeligt bevis på.

Afdøde kirkebetjent Carl Hansen, Sahl, skriver i sin bog: »An' Trængsels Dreng« følgende beretning om dr. Grill, dateret d. 20. september 1921:

»Den 28. juli blev min kone syg. Hun havde meget ondt i halsen, hvad hun havde haft mange gange før, men denne gang havde hun høj feber, og vi måtte tilkalde læge. Desværre var vor egen læge, dr. Grill, bortrejst, så vi måtte have fat på en anden. Denne læge mente, sygdommen var smitsom, og vi blev fuldstændig isoleret fra omverdenen. Den 3. august kom der en mand fra Holstebro for at desinficere huset. Min kone blev flyttet ind i en anden stue, og i det værelse, hvor hun havde ligget, blev der først gjort rent, og derefter blev alle dørene og alle sprækker tilklistrede, og på gulvet blev der anbragt en lampe på en blikbakke. Da lampen blev tændt, lagde manden noget på den, der gav sig til at ryge og udsprede en fæl lugt. Derefter kravlede manden ud af vinduet, som så udefra blev klistret til med forskellige strimler, så den forfærdelige dunst ikke skulle slippe ud. Når der var gået 24 timer, måtte jeg tage vinduet ud og kravle ind i værelset for at fjerne tætningen fra dørene, så der kunne komme frisk luft ind; men det var lettere sagt end gjort, for da jeg tog vinduet ud, var jeg ved at dåne, og det varede længe, inden den skrækkelige lugt forsvandt. Dr. Grill kom hen til os kort efter, og da han hørte om vore besværligheder, sagde han: »Havde jeg endda været hjemme, så var I ikke blevet udsat for alle de kvaler, jeg kendte Maries svagheder og ville ikke have anvendt så drastiske midler«.

Den kære doktor kom hen til os tre gange efter, og den 15. august var min kone oppe og kunne komme lidt ud i haven, hvor jeg havde fået en køje lavet, hun kunne ligge i, når det var godt vejr. Det gik lidt fremad for hver dag, der gik, og søndag d. 4. september tog jeg hende under armen, og vi gik op til Sahl kirke til høstgudstjeneste.

Det huslige arbejde måtte jeg dog stadig klare; men da min indsigt i kogekunsten ikke var stor, har maden nok været noget ensformig og ikke egnet til at friste en patient, for slet ikke at tale om at give næring og styrke til samme.

Den 18. september kom doktor Grill for at se til os, og så sagde han: »Nu skal I ud at se jer om! Imorgen tager du Marie under armen og går op til Kresten Laursens, hvor jeg har bestilt middagsmad til jer, og i overmorgen kommer jeg efter jer, så skal I spise til middag hos mig, for den mad, du kan gå og lave sammen, er nok ikke så meget værd for din kone«. Og det blev, som doktoren havde sagt.

Den første dag spiste vi suppe hos vore gode naboer, Else og Kresten Laursen, og den næste dag hentede doktoren os i sin bil og kørte os til lægeboligen på Sevelvej. Vi fik en god middagsmad, og da vi havde hvilet os og drukket eftermiddagskaffe, kørte doktoren os til Sevel, først til præstegården, og derefter til Søgård, hvor han havde en fiskepark. Det var dejligt vejr den dag,

og da doktoren ved aftenstid kørte os hjem, kunne vi glæde os over at have nydt tilværelsen sammen med gode mennesker i skønne omgivelser.

Vi skylder doktor Grill og hans kone megen tak for deres godhed imod os, både den dag og mange andre dage.. «

Sådan fortæller Karl Hansen om sin doktor, og der er mange andre patienter, der kunne have fortalt noget lignende, hvis de var blevet spurgt.

Familien Grill i haven 2. pinsedag 1933. Forrest fra v. står døtrene Birgitte, Aase, Ebba og Tove.

Dr. Grill var meget godgørende. Skulle der samles ind til et eller andet godt formål, var det i hans tid skik og brug, at man startede med indsamlingen hos dr. Grill, for han skulle nok skrive sig på listen med et pænt beløb, og så kunne byens øvrige borgere jo halte bagefter. Når doktoren kom i småkårshjem hændte det tit, han ynkedes over børnenes mangelfulde påklædning, især var det galt om vinteren, hvis de manglede gummistøvler og altid måtte døje med våde og kolde fødder. Engang havde han således betænkt nogle børn, der havde langt til skole, med gummistøvler. Fru Grill, der havde samme gode sindelag som sin mand, måtte ved den lejlighed gøre ham opmærksom på, at han også selv havde nogle børn, der længe havde manglet gummistøvler!

Selv kan jeg huske doktor Grill som den mand, der har givet mig den bedste gave, jeg nogen sinde har modtaget.

Da jeg var fire år, boede mine forældre i Nautrup i Sevel. Jeg var tit syg under opvæksten, og jeg lå engang til sengs i flere måneder. Dr. Grill, der var familiens læge, havde forberedt mine forældre på, at de måtte se i øjnene, at de kunne miste deres eneste barn. Jeg kan ikke fortælle noget om sygdommen, for jeg husker ikke ret meget om dens forløb. Men jeg glemmer aldrig den dag, da doktoren havde taget sin kone og sin egen lille pige med hen til Nautrup.

Mine forældre stod i et hjørne af soveværelset, min mor med tårer i øjnene. Og så kom doktoren med en pakke, som jeg skulle have, fordi jeg var en stor pige, der nu var ved at blive rask! Doktorens kone hjalp mig med at pakke ud.

Jeg var endnu så syg, at den helt stormende glæde ikke meldte sig, men doktoren sagde til min mor: »Nu smiler hun, det er gode tegn!« Inde i æsken lå den dejligste dukke med et hoved af porcelæn og et blåt bånd om håret. Jeg var stum af betagelse. Mon jeg nogen sinde fik dr. Grill sagt rigtig tak for den gave? Jeg ved det ikke. Men dukken blev mit kæreste øje, og jeg fik da også mange formaninger af min mor, om at jeg skulle passe godt på den. Det gik også godt i nogle år, men da mine forældre flyttede til Ryde, kom vi til at bo i et meget gammelt stuehus, hvor der var cementgulve i så godt som alle værelser. En dag, der var nogle fremmede småpiger på besøg, og vi legede med dukker, var den ene af pigerne så uheldig at tabe dr. Grills dukke på gulvet, og dukkens smukke hoved gik i mange stykker. Jeg behøver vist ikke at fortælle, der blev udgydt mange tårer ved den lejlighed.

Min moder ville trøste mig, og hun gav mig senere en ny dukke, der blev kaldt op efter den forulykkede. Den dukke har jeg endnu, men den kom aldrig til at kunne udfylde pladsen efter dr. Grills Edith.

Da Th. Grill i 1936 blev indlagt på Holstebro sygehus havde han som læge måske selv en anelse om, at nu var det hans tur til at sige farvel til sine kære og til den gerning, han havde viet sit liv.

Men for befolkningen på egnen kom budskabet om doktorens død som et knusende slag. Man fattede simpelt hen ikke, at han var borte for stedse. Alle beretninger om den afholdte læges færden vidner da også om, at man ikke alene respekterede hans dygtighed og faglige kunnen som læge, men i lige så høj grad værdsatte hans menneskelige kvalifikationer.

Nu har mindevarden med indskriften: »Du ofrede dig for os« snart i et halvt århundrede stået uforandret i det forblæste hjørne på kirkegården i Vinderup og talt sit tavse sprog til de forbigående, der for et øjeblik står stille ved gravstedet.

Lad os da standse op og nu i hundredåret for Th. Grills fødsel på tryk tilføje nogle ord fra »Den Højes Tale«:

*Fæ, det dør,
frænder dør,
så en selv og dør,
men ærens ry,
det aldrig dør
for hver, som navn opnår*

Maja Mortensen
pens. overlærer
Vester Allé 3
7830 Vinderup

